

СПОРТ ЯК СОЦІАЛЬНО-ЦІННІСНА Й ТІЛЕСНО-ДУХОВНА СИСТЕМА

Влада Білогур

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

Анотації:

На засадах міждисциплінарного підходу й на основі концепції позитивного екзистенціалізму проаналізовано екзистенційні характеристики спорту, які розглянуто як такі, що відтворюють інтенції індивіда до вільної реалізації особистісного покликання у спортивній діяльності. Обґрунтовано сутність і значення самореалізації людини у спортивній діяльності, що є основою формування особистості; пояснено понятійно-категоріальний апарат спорту як головної субстанції та цінності особистості; розкрито соціально-філософську рефлексію спорту як складної соціальної системи; визначено напрями підвищення самореалізації особистості та значення спорту для формування духовно багатой і фізично здорової особистості.

Білогур Влада. Спорт как социально-ценностная и телесно-духовная система

На принципах междисциплинарного подхода и на основе концепции позитивного экзистенциализма анализируются экзистенциальные характеристики спорта, которые рассмотрены с точки зрения воспроизводства интенций индивида к свободной реализации личностного призвания в спортивной деятельности. Обосновывается сущность и значение самореализации человека в спортивной деятельности как основа формирования личности; объясняется понятийно-категориальный аппарат спорта как главной субстанции ценности личности; раскрывается социально-философская рефлексия спорта как сложной социальной системы; обнаруживаются направления повышения самореализации личности и значение спорта для формирования духовно богатой и физически здоровой личности.

Bilogur Vlada. Sport as a socio-valued and physical-spiritual system

This article deals with the existentialistic characteristics of sports which are observed with the standpoint of completion intentions of the individuality to free realization of personal vocation in sports activities. The article is based on the nature and value of personal self-realization in sports activities as the main substance and value of the individuality. The conceptual-categorical device of sport as the main personal value substantiation is explained. The socio-philosophical reflection of the sport as a difficult social system is revealed. The directions of personal self-identity rise and meaning of sport for formation of spiritually rich and physically healthy person are explained.

Ключові слова:

спорт як головна субстанція, спорт як цінність, духовність, самореалізація особистості, гармонія душі й тіла, екзистенціалізм.

спорт как главная субстанция, спорт как ценность, духовность, самореализация личности, гармония души и тела, экзистенциализм.

sport as the main substance, sport as the value, spirituality, self-realization, harmony of body and soul, existentialism

Останнім часом активно збільшується кількість публікацій, присвячених соціально-філософському осмисленню й аналізу проблем, пов'язаних із фізичною культурою та спортом і здоровим способом життя. Це не випадковість, активність у цій сфері має ряд серйозних причин. Серед них можна виділити, наприклад, прискорений структурно-організаційний розвиток науки про спорт, який спостерігався ще на початку 70-х рр. минулого сторіччя. Соціально-філософський аналіз спорту зумовлений необхідністю реагувати на практичні проблеми сучасного способу життя молоді, оскільки такі складники способу життя як соціалізація, навчальна та виробнича діяльність, політична активність тощо значною мірою визначають ціннісні орієнтації щодо фізичної культури і спорту та здорового способу життя. Відбувається розширення горизонту соціально-філософського осмислення спорту, про що свідчить зростання кількості наукової літератури за цією тематикою. До кола проблем, пов'язаних із соціально-філософським аналізом спорту, входять такі феномени як освіта, ціннісні орієнтації, соціалізація.

Щоб мати можливість оцінити сучасні підходи й дослідження в галузі соціально-філософського аналізу проблем спорту, необхідним є короткий ретроспективний історично-культурний огляд. Термін «соціально-філософ-

ський аналіз спорту» відносно молодий, хоча перші спроби такого аналізу сягають корінням античної філософії та пов'язані з ученнями Аристотеля й Платона, котрі процес виховання та його завдання ставили в безпосередню залежність від гігієнічного виховання. Філософське осмислення проблем спорту в епоху Просвітництва знайшло відображення у творчості Ж.-Ж. Руссо, який був автором теорії «природного виховання» і вважав, що вона може зцілити вади тогочасного суспільства. На межі XVIII–XIX ст. ідеї реформаторської педагогіки торкнулися й фізичного виховання, про що свідчать праці австрійських учених – К. Гаульхофера та М. Штрайхера, – в яких гімнастика підноситься до рівня фундаменту виховання особистості загалом. У дослідженнях першої половини XX ст. простежується тенденція до виправдання цілей фізичної освіти вимогами політичних систем, тобто політика починає диктувати завдання й мету фізичного виховання. Та хоча загальні розмірковування про фізичне виховання, фізичні вправи, гімнастику й спорт велися впродовж століть, вони не привели до виникнення самостійної науки про спорт [7, с. 82]. Постала ця наука лише тоді, коли вже не можна було не помічати підвищеного суспільного інтересу до проблем фізичної культури, спорту та здоров'я людини. Багато хто й дотепер вважає, що, займаючись фізичною культурою і спортом, людина ли-

ше вдосконалює свої фізичні можливості, та в межах соціально-філософських досліджень інтерес до цієї проблематики зазвичай виникав у періоди загострення соціальних молодіжних питань. Наука відповідала на певне соціальне замовлення, пояснюючи наявність проблемних ситуацій, а соціально-філософський аналіз спорту здійснювався в тісному контакті з дослідженнями, присвяченими молодіжній проблематиці, духовній культурі молоді, її освіті. Тому, якщо говорити про цю наукову сферу, то, найімовірніше, слід вести мову про конкретну соціально-історичну ситуацію, в якій молодь стає об'єктом уваги дослідників.

У 20-ті рр. ХХ ст. були створені перші кафедри теорії фізичного виховання. Це був час визнання спорту об'єктом наукового аналізу. Великий внесок у розвиток вітчизняної науки про спорт і фізичне виховання здійснив відомий педагог і лікар П. Лесгафт, якого справедливо вважають основоположником фізичної освіти. Капітальним дослідженням є його праця «Порадник щодо фізичної освіти дітей шкільного віку», в якому розглянуто завдання, зміст і методику фізичного виховання, детально схарактеризовано види фізичних вправ, згрупованих за педагогічним завданням. Термін «соціально-філософський аналіз спорту» вперше використано німецьким дослідником К. Димом на початку 50-х рр. ХХ ст. у науковій доповіді «Наука про спорт як філософія педагогіки». Ця назва свідчить сама за себе, оскільки означає, що науковець зараховував науку про спорт до галузі соціальної педагогіки, соціальної філософії. На десять років раніше подібну думку висловив О. Групі, пов'язавши науку про спорт із філософією та педагогікою. Також Н. Бернштейн ще в п'ятдесяті роки минулого століття довів, що фізичні властивості людини (сила, швидкість, спритність, витривалість і гнучкість) найвищого прояву сягають лише під впливом психіки, зокрема розвитку цілеспрямованості, волі, мотивації тощо. Тому вчений запропонував називати їх не просто фізичними, а психофізичними властивостями. Праця Н. Бернштейна спрямовувалася насамперед на актуалізацію свідомості молодої людини, її потребу в самоствердженні через спорт. Це можна зробити, довівши учневі та його батькам, що, займаючись спортом на професійному рівні, учень буде виконувати дуже важливу функцію соціалізації. Спорт дає змогу самореалізуватися, розкритися суспільно корисній, унікальній особистості. Більше того, для талановитої людини він може стати предметом задоволення її матеріальних потреб. Німецький дослідник К. Харельман зазначає, що «дослідження проблем молоді загалом зводилися до «слабких місць», таких, як криза освіти, безробіття, вживання наркотиків, політичний екстремізм, тобто до тих проблем, до яких була прикута громадська увага у цей час, і часто з

поля зору випадав цілісний феномен «юності як такої». Широко відомими є також дослідження М. Мід про розрив між поколіннями та еволюцію відносин між ними. У радянській соціально-філософській традиції перші дослідження, присвячені молоді, з'явилися в 60-ті рр. ХХ ст. [7, с. 83].

Складність розвитку наукового аналізу молоді полягає в тому, що функція молодіжного віку розглядається як адаптація до цінностей, визначених державою. Проблема становлення ціннісних орієнтацій у студентській молоді й роль спорту в ієрархії цих цінностей розглядалася такими науковцями як В. Андрущенко, І. Зязюн, В. Кремень, Б. Ананьєв, І. Бех, Л. Виготський, М. Ібрагімов, О. Леонтьєв, С. Максименко, В. Рибалка, В. Семиченко, А. Алексюк, С. Архангельський, В. Ягупов. Психолого-педагогічні аспекти вивчення молоді як суб'єкта власної життєдіяльності розглядали К. Абдульханова-Славська, В. Бондар, В. Мадзигон, Г. Щукіна та ін. Істотний внесок у розв'язання проблем, пов'язаних із формуванням фізичної культури, спорту, здоров'я та здорового способу життя в системі ціннісних орієнтацій молоді зробили такі науковці як Г. Апанасенко, Е. Вайнер, Л. Волков, М. Гончаренко, В. Горашук, О. Дубогай, О. Куц, Т. Круцевич, В. Оржеховська, В. Носков, Ю. Лисицин, О. Петрик, Л. Сущенко, Б. Шиян та ін. Проблеми фізичного самовдосконалення й виховання молоді також були предметом досліджень вітчизняних учених. Проте, незважаючи на широкий спектр досліджень гуманітарного напрямку в цій галузі, залишаються не розв'язаними багато проблем теоретичного й конкретно-практичного характеру. Слід звернути увагу на недостатність фахових наукових розробок у системі вищої освіти України, немає чітко сформульованої концепції фізичного виховання у ВНЗ, яка дала б змогу скласти цілісне уявлення про соціальні риси студентів вищих навчальних закладів і ролі спорту в навчальній та професійній діяльності.

Метою цього дослідження є побудова інтерперсональної концепції спорту, що акумулює його соціально-комунікативний і екзистенційно-особистісний виміри. Об'єкт дослідження – спорт як соціальне й культурне явище, пов'язане зі зростанням духовності людини й суспільства, а предмет – соціально-комунікативний і духовний виміри спорту; соціокультурного явища в умовах соціальних змін сучасного суспільства. Методологічною основою пошуку стали соціокультурний і аксіологічний підходи; також використані фундаментальні філософські принципи загального зв'язку й розвитку, аналізу й синтезу, єдності логічного та історичного, саморуху й самоорганізації, що дають змогу уявити спорт як єдиний орга-

нізм, у якому діалектично поєднуються тілесне й духовне начало.

Актуальність такого дослідження зумовлена рядом обставин. По-перше, людське існування певною мірою має змагальний, спортивний характер, адже фізичне й духовне зусилля приємне як таке, а результат не настільки важливий. Спорт посилює гостроту «Я», духовне «Я» особистості, допомагає пізнати самого себе, сприяє прагненням людини до відкритого виходу за межі свого «Я», що є його субстанцією. Спортсмен, як і мислитель, – людина духовно стурбована, зайнята пошуком рішень. У філософії, як і у спорті, ніщо видатне не здійснюється без пристрасності, без страждань, без мужності «у плаванні невідомими морями». По-друге, соціально-філософський смисл цієї тези криється в тому, що розвиток спорту допомагає суспільству плекати духовну стурбованість соціальними та етичними проблемами. Перебуваючи ніби по той бік політичного й громадянського миру, спорт розширює творчі межі суб'єкта не тільки до меж людства, а й усього світового кола, – і це обґрунтовує правомірність спортивного процесу. Звичайно, гармонія душі й тіла не цілком узгоджується з бажаннями спортсмена, його спрямованістю на досягнення недосяжних результатів. Вихід із ситуації слід шукати у площині гармонізації, єднання всіх життєвих сил і прагнень людини. Людина повинна усвідомлювати себе як унікальну, неповторну цілісність з єдиним вектором розвитку фізичного й духовного «Я». Соціально-філософський аналіз спорту як складної категорії в системі ціннісних орієнтацій зумовлений необхідністю реагувати на практичні проблеми сучасного способу життя молоді – на проблеми соціалізації, навчання, практичної діяльності, дозвілля, які багато в чому визначаються рівнем розвитку фізичної культури та спорту [1, с. 330]. Прискорений структурно-організаційний розвиток науки про спорт потребує також розв'язання цілого ряду теоретичних та практичних соціальних проблем, що теж актуалізує наше дослідження.

Проблеми, пов'язані з людськими цінностями, належать до найважливіших для будь-якої науки, що вивчає людину й суспільство, оскільки цінності є інтегративною основою і для окремого індивіда, і для малої або великої соціальної групи, культури, нації, для людства загалом. Цілісний підхід до фізичної культури як елемента системи освіти немислимий без культурного синтезу мистецтва, філософії, науки та спорту як соціокультурного феномена. Його місце серед культурних феноменів людства дотепер не відповідає справжній ролі в досягненні високого рівня культури життєдіяльності людини й загалом у глобальному стимулюванні гармонізації векторів розвитку сучасної цивілізації. Очевидними доказом того, що

людський організм програє у змаганні з технікою, може слугувати накопичення «генетичного вантажу» (збільшення спадкових захворювань, стресових відхилень від норми, психічних і психосоматичних захворювань, наркоманії, злочинності, самогубств). Тому в системі ціннісної ієрархії особливого значення набуває цінність фізичного здоров'я та спорту. Соціально-філософські науки не знають іншої такої ситуації, коли альтернативою перебудові системи цінностей і зростанню значущості спорту стає існування всієї людської популяції [5, с. 48].

Виходячи з соціокультурного осмислення самої проблеми збереження і зміцнення здоров'я населення, особливо молоді, як резервуара чуттєвості, культури почуттів і чуттєвої потреби, ми відштовхуємося від ідеї стимулювання спорту, ідеї дослідження соціокультурних аспектів гуманізації фізкультурно-спортивної діяльності. Основна думка нашої роботи полягає в тому, що спорт – найважливіша передумова формування культури світу, тому на перший план сьогодні виступають моральні засади великого спорту. Спорт – це також і умова формування творчої особистості; звідси на перше місце виходить ціннісно-діяльнісний підхід до визначення самого поняття «фізична культура». Усе це й визначає гуманістичні принципи діяльності спортсмена та, як наслідок, фон моральної соціальної дії. В основі роботи – діалектична концепція єдності тілесного й духовного начал людини. При цьому виникає цілісний образ спорту, в основу якого покладено гуманістичні принципи й ставлення до здоров'я в контексті гуманітарної культури. Гуманізм передбачає соціальний захист спортсмена, боротьбу з тотальною комерціалізацією спорту, зміцнення здоров'я молоді, підтримку осіб з обмеженими можливостями, орієнтацію на розвиток тілесної та духовної культури, підтримку з боку держави, зрештою, розвиток культурологічного підходу до проблеми здоров'язбереження населення (не тільки людина існує для спорту, а й спорт – для людини) [6, с. 10].

Спортивна дія – це результат персонального, особистого зусилля, творчого акту, який посправжньому можливий тільки у просторі зіткнення різних позицій. Це діяння вимагає й особливого суспільства, яке орієнтується насамперед на розвиток тілесної й духовної культури особистості, а отже, на розвиток її творчих потенцій, а не тільки на вузько прагматичні інтереси [3, с. 8]. Спорт виростає з духу змагальності, моделює ситуацію людського самовизначення, яке можливе тільки в системі «Я – Інший», у зіставленні своїх показників із показниками «Іншого Я». Ця любов до «Іншого» і становить соціокультурний контекст спорту, в якому великого значення набуває позиційно-інтерперсональний складник [4, с. 49].

Спорт як передумова формування культури світу відіграє тим самим і визначальну роль у формуванні творчої особистості. Ця творча особистість пов'язана так само з такою рисою нового культурного синтезу, як естетизація культури. Спорт – це відчуття, що супроводжує будь-яку форму духовної активності. Спорт відкриває істину. Це викликає у нас радісне відчуття, яке змушує здригнутися «все наше єство», оскільки, досягаючи результату, відповідного цим формам духовної активності, ми наближаємося до того, до чого прагнули у відповідному духовному русі як до своєї мети. При цьому гедоністичне задоволення, задоволення моральне, інтелектуальне й естетичне залишаються досить різними станами стосовно один одного.

Прекрасне у фізичній культурі й спорті виступає як «цінність вираження». Спорт, спортивна діяльність дає змогу розмежувати справжні естетичні почуття й почуття випадкові. Прикладом суто естетичної насолоди є переживання спортсмена чи будь-якого митця, причому саме в той момент, коли він бачить свій витвір і «обличчя його сяє божественною радістю творця». Сучасна фізична культура і спорт виявляють свою естетику через вихід явища за межі традиційного буття, що відбувається в різних напрямках: виникнення й удосконалення спортивно-видовищних заходів і різних естетичних видів спорту, спортивної моди, проектування спортивних споруд [8, с. 85–87]. Функційне поле гуманітарної культури спортсмена та тренера показує, що ця культура спрямована насамперед на подолання ставлення до людини як до «джерела спортивного результату» й «постачальника рекордів». При цьому гуманістична функція гуманітарної культури спортсмена і тренера, яка виражається через відхід від духу комерціалізації, від демонстрації грубості, жорстокості, насильства, врешті-решт визначає всі інші функції, надає їм відповідної спрямованості.

Цим реалізовано позиційно-інтерперсональний підхід до розкриття сутності спорту і спортивної діяльності. Наявні соціально-філософські антропологічні моделі спорту не можуть реалізуватися в сучасних умовах, оскільки суперечать принципам прагматичної цивілізації. Водночас моделі «схоплюють» лише якусь частину дійсності, яка не піддається конструюванню. Дійсність глибша, ніж будь-яка логічна система. Тому саме спортивне «Я» як діалектична єдність тіла, душі й духу потребує думати інакше, ніж це робилося досі. Відповідно й саме суспільство повинно бути іншим, щоб реалізовувалася гармонія спорту вищих досягнень і значною мірою спорту для всіх. Нам видається, що тільки суспільство й держава, орієнтовані на розвиток творчих потенцій особистості, а не тільки на вузько-прагматичні інтереси, можуть реалізувати гуманістичні почи-

нання у спорті. Це може бути «соціальна держава», здатна впроваджувати активну соціальну політику: піклуватися про працевлаштування громадян, права людини, створювати систему охорони здоров'я, соціального забезпечення, освіти, підтримувати малозабезпечені верстви населення, боротися зі злочинністю, розв'язувати соціальні конфлікти, дбати про культуру здоров'я особистості, зробити спорт загальнодоступним і привабливим для людини й суспільства, створити культ здорового способу життя, думати про соціальний захист професійних спортсменів і тренерів, провадити гуманістично орієнтовану соціальну політику щодо ветеранів і людей з обмеженими можливостями.

Спортивні дії є неповторним актом виходу людини за межі своїх можливостей. У цьому проявляється її творча основа, а точніше, здатність підноситися над емпіричним світом. Але це піднесення має глибоко особистісний характер, що проявляється у вільному зіставленні себе з іншими. Так ми виходимо на екзистенційний пласт проблем формування справжнього спорту, який визначається, так само, формою суспільства та суспільними відносинами. Соціум, від імені якого спортсмен виступає, зацікавлений у згуртуванні своїх співгромадян, а також у підготовці фізично й духовно здорового населення. Разом із тим, хоча спортсмен і прагне возвеличити тих, від імені кого він виступає, спорт в умовах ринково-комерційних відносин не може забезпечити сам дух патріотизму. Крім того, сьогодні формується інтернаціональний тип спортсмена й тренера, що символізує гідність цивілізації як загальнопланетарного явища. У надрах сучасного суспільства визрівають риси більш прогресивної цивілізації та спорту як одного з її глибинних проявів. Аналізуючи тенденції розвитку сучасної духовності, можна сформулювати концепцію спорту, згідно з якою спортивні дії є, з одного боку, продуктом персональних, особистісних зусиль, тобто творчого акту, який по-справжньому можливий лише у просторі зіткнення різних позицій, а з іншого, – ці дії мають загальнокультурну, об'єктивну значущість і тому є надособистісними, надпозиційними.

Як факт культури, спорт вільний від обмежень тієї чи іншої позиції. Він народжується в гострих позиційних взаємодіях, але при цьому стає загальним надбанням (спортом для всіх) – існує автономно від суб'єкта, що породив його. Ця автономія виростає з духу змагальності, який спирається й на фундаментальні соціально-біологічні закономірності [2, с. 2–3]. Принцип змагальності моделює ситуацію людського самовизначення, а отже, спорт стає найважливішим показником самоорганізації соціального й духовного життя суспільства, оскільки не тільки свід-

чить про життєздатність суб'єктів, що його створюють, а й виникає в інтерперсональних відносинах, де «особа» виявляється у змістовому плані більшою, ніж суб'єкт, оскільки виходить із глибини самого «Я» людини, можливо, і всупереч її волі.

За результатами дослідження ми дійшли таких висновків:

– гуманістичне підґрунтя спорту реалізується лише тоді, коли суспільство орієнтується на розвиток творчого потенціалу особистості, а не на вузько прагматичні інтереси;

– спорт дає змогу безпосередньо відновити життєві сили людської природи, активізуючи мрію, фантазію людини, даючи людині натхнення, таке необхідне для її духовної та соціальної діяльності;

– сучасний спорт підпорядковується законам мірностям постіндустріальної цивілізації (посилення його професіоналізації, комерціалізації, перетворення спорту на видовище), але при цьому він залишається фактом культури (сьогодні спорт починає сприйматися не тільки як соціально-комунікативне, а й як екзистенційне явище);

– спорт як реалізація людської екзистенції пов'язаний із зверненням не стільки до сутнісних сил людини, скільки до ідеї самоствердження «Я» спортсмена як унікального, неповторного явища творчого духу;

– сучасний науково-технічний прогрес об'єктивно вимагає подолання вузької спеціалізації й технократичних настанов, а це неможливо без розширення культурного простору спортсмена та тренера.

Усе зазначене потребує подальшого розвитку педагогіки фізичного виховання на основі цінніс-

но-діяльнісного підходу. Сам процес гуманізації освіти не є даниною моді, самоціллю, а слугує однаковою мірою для формування не лише компетентного спортсмена й тренера-педагога (фахівця, який творчо мислить), а й повноцінної особистості, здатної досягти високих спортивних результатів і забезпечити формування здорового способу життя людей. Спорт як соціокультурне явище й духовна система має здатність до самоорганізації. Не людина володіє яким-небудь видом спорту, а сам спорт «захоплює» всю людину. Однак, проникаючи в соціальну сутність спорту, необхідно зауважити, що всі індивіди мають моральне призначення, заради якого необхідно оберігати їхнє буття та продукти їхньої волі. З цієї тези і вибудовується запропонована нами позиційно-інтерперсональна концепція спорту як взаємовідносин між вільними істотами, – відносин, заснованих на ідеї про рівність можливостей, на прагненні до духовної й фізичної досконалості, краси, істини та справедливості.

Перспективним напрямом вивчення запропонованої проблематики є освоєння соціально-сислової сфери спорту як соціокультурного явища. Цінності спорту й спортивної діяльності стають ознаками культурного буття, невіддільними від самої дійсності. Людська природа, тіло людини, її бажання, почуття є тим, чого не може привласнити собі розум. Бажання досягнення високих спортивних результатів формує світ культурних реалій, оскільки спорт – одна з фундаментальних цінностей спілкування людей. Спорт формує психологічні, духовні, культурні контакти, відносини між людьми і, зрештою, сприяє розвитку «універсальної чутливості».

Список використаних джерел

1. Карпюк І. Ю. Формування мотиваційно-ціннісного ставлення студентів до фізичного виховання / І. Ю. Карпюк // Проблеми гуманізації навчання та виховання у вищому закладі освіти: зб. наук. матеріалів: у 2-х т. — Ірпін, 2004. — Т. 2. — С. 330—331.
2. Лубишева Л. І. Соціальне та біологічне у фізичній культурі людини в аспекті методологічного аналізу / Л. І. Лубишева // Теорія і практика фізичної культури. — 1996. — № 1. — С. 2—3.
3. Могільова С. В. Сучасний спорт в екзистенціальному та соціально-комунікативному вимірах: автореф. ... канд. філос. наук: 09.00.03 / Могільова Світлана Валентинівна; Харківський національний ун-т ім. В. Н. Каразіна. — Харків, 2008. — 18 с.
4. Пристинский В. Н. Гуманистические ценности физической культуры и спорта как средство формирования нравственной и эстетической культуры человека / В. Н. Пристинский, Т. Н. Пристинская // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: наук. монографія; за

References

1. Karpuyuk, I.Y. (2004). *Formation of motivational-value ratio of students to physical education*. In: *Problems of humanizing education and training in higher education: collection of research materials*. Irpin. [in Ukrainian]
2. Lubyshcheva, L.I. (1996). Social and biological being in physical human culture in the terms of methodological analysis. *Theory and Practice of Physical Culture*, 1, 2-3. [in Ukrainian]
3. Mohilova, S.V. (2008). *Modern sport in existential, social and communicative dimensions*. Thesis of Abstracts Submitted in Partial Fulfillments for the Degree of Candidate of Philosophical Sciences: 09.00.03. Kharkov. [in Ukrainian]
4. Pristinsky, V.N., & Pristinsky, T.N. (2008). Humanistic values of physical culture and sport as a means of formation of moral and aesthetic culture of human. *Kharkiv: KhDADM (KhKhPI)*, 11, 48-52. [in Russian]
5. Pristinsky, V.M., & Pristinsky, T.M. (2008). *Historical and philosophical and humanistic aspects of*

- ред. проф. Єрмакова С. С. — Х. : ХДАДМ (ХХП), 2008. — № 11. — С. 48—52.
5. Пристинський В. М. Історичні та філософсько-гуманістичні аспекти формування валеологічного світогляду в навчально-виховному процесі / В. М. Пристинський, Т. М. Пристинська // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. монографія ; за ред. проф. Єрмакова С. С. — Х. : ХДАДМ (ХХП), 2007. — № 11. — С. 246—249.
  6. Профессиональный спорт / Под общей ред. С. И. Гуськова, В. Н. Платонова. — К. : Олимпийская литература, 2000. — 391 с.
  7. Столяров В. И. Философско-культурологический анализ физической культуры / В. И. Столяров // Вопросы философии. — 1988. — № 4. — С. 82—86.
  8. Столяров В. И. Ценности спорта и пути его гуманизации / В. И. Столяров. — М. : РГАФК, 1995. — С. 85—88.
  - valeological outlook in the educational process. *Kharkiv: KhDADM (KhKhPI)*, 11, 246-249. [in Ukrainian]
  6. Gus'kova, S. I., & Platonov V. N. (2000). *Professional Sports*. Kyiv: Olympic Literature. [in Russian]
  7. Stolyarov, V.I. (1998). Philosophical and cultural analysis of physical education. *Problems of Philosophy*, 4, 82-86. [in Russian]
  8. Stolyarov, V.I. (1998). *Values of sport and the way of its humanization*. Moscow: RGAFK. [in Russian]

Відомості про автора:

Білогур Влада Євгенівна

Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького,
вул. Леніна 20, м. Мелітополь,
72312, Україна
doi:10.7905/v0i1.574

Надійшла до редакції: 19.03.2013 р.

Прийнята до друку: 19.04.2013 р.